

Quicksan flora- en fauna Archimedesplantsoen

Inhoud

1. Samenvatting
2. Inleiding
3. Plankader
4. Wettelijk kader
5. Inventarisatie
6. Conclusie
7. Kansen

1. Samenvatting

Stadsdeel Oost is bezig met de ontwikkeling van een braakliggend kavel naast het stationspleintje van het Science Park: het Archimedesplantsoen. Ten behoeve hiervan worden de bomen gekapt (of verplaatst) en wordt het aanwezige struweel verwijderd. Hiervoor is nagegaan of er vanuit de Flora- en faunawet consequenties zijn voor het plangebied en met welke soorten er rekening moet worden gehouden bij de geplande ruimtelijke ingrepen. Op 18 november is een veldbezoek verricht.

- In het plangebied zijn (in deze tijd van het jaar) geen beschermde plantensoorten waargenomen. Deze worden hier ook niet verwacht.
- Tevens is gekeken naar potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen in de te kappen bomen. Omdat de bomen hiervoor niet geschikt zijn; geen holtes en loszittende schors, worden deze hier niet verwacht. Tevens vormen de te kappen bomen geen potentiële vliegroute en/of essentieel foerageergebied. Vervolgonderzoek naar vleermuisverblijfplaatsen is daarom niet nodig.
- Daarnaast is gekeken naar (potentiele)verblijfplaatsen van algemene vogelsoorten en van vogels waarvan het nest het gehele jaar rond is beschermd. Er zijn geen nesten waargenomen van vogels die het gehele jaar rond zijn beschermd. In een van de bomen is wel nestmateriaal aangetroffen van vermoedelijk een houtduif. Dit nest is, mits in gebruik, slechts in de broedperiode (maart- augustus) beschermd. Het struweel (hoofdzakelijk braam) is geschikt als broedbiotoop voor bijvoorbeeld de heggemus, merel, winterkoning en dient daarom eveneens buiten het broedseizoen te worden verwijderd.
- Onder en tussen het struweel zijn mogelijk holen van konijnen aanwezig. Voor ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling voor ontheffing maar de Zorgplicht dient wel te worden gehanteerd.

Indien het nest van de houtduif en het struweel ongemoeid blijft tijdens (broed)gebruik is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet niet nodig voor de beoogde ontwikkelingen.

Verder bevindt het plangebied zich niet in de nabije omgeving van een Natura-2000 gebied en is het ook niet gelegen in de Hoofdgroenstructuur. De geplande werkzaamheden conflicteren daarom niet met gevoerd beleid.

2. Inleiding

Deze quickscan is op verzoek van stadsdeel Oost uitgevoerd om inhoud te geven aan de door de wet gevraagde zorgvuldigheid bij planvorming en uitvoering in het kader van de Flora- en faunawet.

De Flora- en faunawet, die in april 2002 van kracht is geworden, vraagt bij iedere ruimtelijke ingreep na te gaan wat de gevolgen zijn voor de natuur op de locatie. Is er sprake van schade aan wettelijk beschermde soorten, dan kan het aanvragen van een ontheffing nodig zijn. Daarnaast kent de wet de algemene zorgplicht. Dit houdt in dat bij iedere ruimtelijke ingreep zorgvuldig met de in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving moet worden omgegaan.

Werkwijze

Deze toets behandelt eerst de wettelijke en beleidskaders. Daarna volgt de inventarisatie van de soorten die er voorkomen dan wel verwacht kunnen worden. Op 18 november 2015 is het plangebied bezocht door mevrouw A. Blokker (ecoloog R&D).

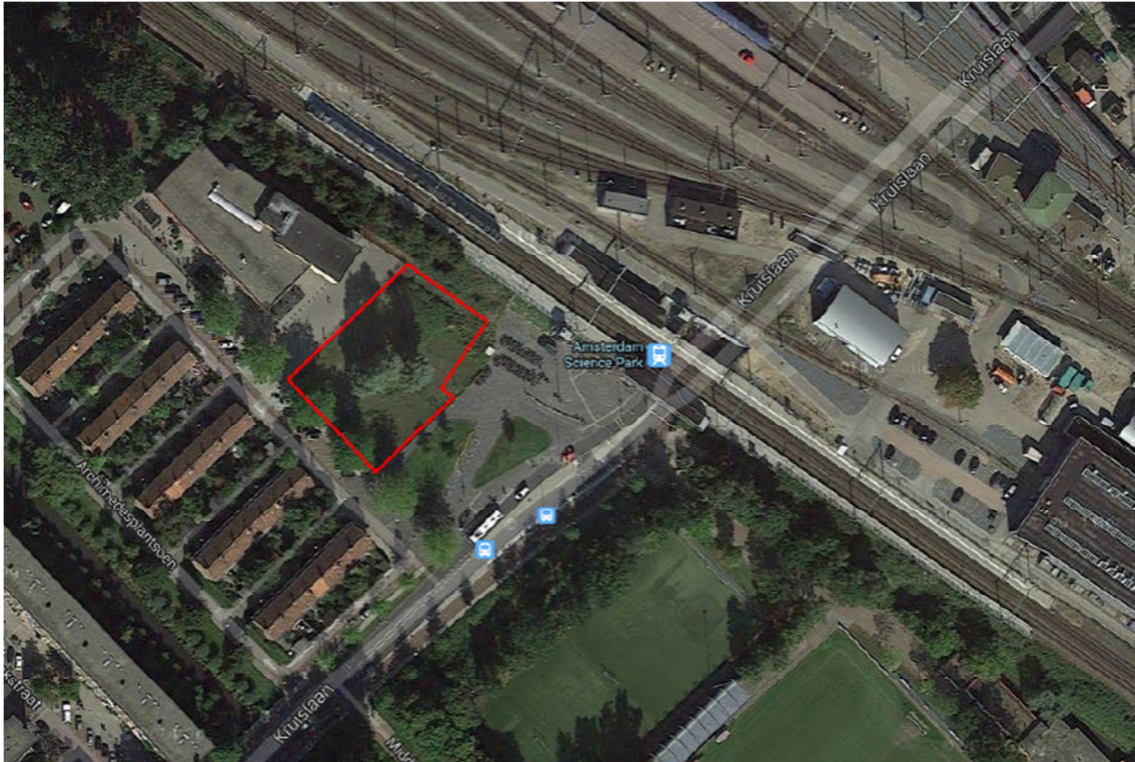
Eerder onderzoek en bestaande gegevens

Gegevens over het voorkomen van soorten worden sinds 1990 bijgehouden in de 'Ecologische Atlas Amsterdam'. De grotere groengebieden zijn regelmatig geïnventariseerd, ook in de directe omgeving van de Gemeente Amsterdam. De soortgroepen waarvan de gegevens zijn bijgehouden zijn zoogdieren, broedvogels, reptielen, amfibieën, vissen, kreeftachtigen, dagvlinders, sprinkhanen, krekels en libellen.

Recente gegevens van inventarisaties van beschermde soorten zijn te vinden op <http://www.flora-fauna.amsterdam.nl>.

Tevens is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd.

3. Plankader

Het met rood afgekaderde groen is onderzocht

4. Wettelijk kader

4.1 Wettelijk kader algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op mogelijke toepasbaarheid van het vigerende natuurbeleid op het plangebied. We hebben het dan vooral over de toepassing van de twee richtlijnen van het Europese natuurbeleid; de Habitat- en de Vogelrichtlijn en relevante relaties met de Flora- en faunawet, welke in 2002 van kracht is geworden. In verband met de Flora- en faunawet wordt aandacht besteed aan de aanwezigheid van de zogenaamde rode lijst soorten. Dit zijn soorten die in Nederland in de gevarenzone verkeren door hun kwetsbaarheid, zeldzaamheid en/of achteruitgang in ons land. Uit een eerste analyse bleek, dat het plangebied niet wordt gerekend tot de door het rijk aangewezen Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Toetsing aan het natuurbeleid vindt in dit rapport derhalve plaats aan de hand van de in de Habitatrichtlijn opgenomen planten- en diersoorten en alle rode lijst soorten.

1. Gebiedsbescherming – Natuurbeschermingswet 1998: Natura 2000

Vogelrichtlijngebieden of Speciale Beschermingszones zoals bedoeld in de Europese Vogelrichtlijn (nu geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998) en Habitatrichtlijngebieden liggen niet in de nabijheid van het plangebied. Het plangebied maakt dan ook geen deel uit van de Europese ecologische hoofdstructuur (Natura 2000).

2. Flora- en Faunawet: soortbescherming

Artikel 2 behandelt de algemene, voor iedereen geldende zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Lid 2 stelt dat handelingen waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat men de nadelige gevolgen voor de natuur kan weten of vermoeden, voorkomen moeten worden. Voor zover die gevolgen niet voorkomen kunnen worden moeten de effecten van die handelingen worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Artikelen 8 tot en met 13 zijn verbodsbepalingen waarin de mogelijk nadelige handelingen worden genoemd. Het betreft zowel evident nadelige handelingen, zoals doden of vernielen van nesten, als indirect nadelige handelingen, zoals aantasting van de leefomstandigheden, verstoring of verontrusting.

Par. 1	<i>Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats</i>
art. 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Par. 2	<i>Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving</i>
art. 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Art. 10	Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
Art. 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Art. 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
Art. 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren (...) behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort (...) te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren (...) of onder zich te hebben.

Artikel 75 gaat over de mogelijkheden van vrijstelling of ontheffing. Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt in het geval van soorten die zijn opgenomen op bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.

Voor een ontheffingsaanvraag voor de soorten uit tabel 3 en voor vogels is een uitgebreide toets nodig. Deze bevat de volgende drie criteria:

1. er is geen andere bevredigende oplossing;
2. er is een dwingende reden van groot openbaar belang
3. doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;

Als het gaat om een ontheffingsaanvraag in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling wordt ook getoetst op het criterium:

- de werkzaamheden moeten zodanig uitgevoerd worden dat er sprake is van 'zorgvuldig handelen'.

Ontheffing kan voor een periode van vijf jaar worden aangevraagd.

Aan de ontheffing kunnen voorwaarden worden verbonden die betrekking hebben op mitigerende maatregelen of compensatie.

De AmvB onderscheidt drie beschermingsregimes en niet beschermde soorten. Voor vogels geldt een apart regime. Globaal is de betekenis als volgt:

Tabel 1	Algemene soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 2	Overige soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen, mits er voor de uitgevoerde activiteiten een gedragscode is afgesproken met het voormalige Ministerie van LNV
Tabel 3	Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn/Bijlage 1 AmvB	Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode.
	Vogels	De nesten van vogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd. Als de werkzaamheden echter buiten het broedseizoen plaatsvinden is er geen ontheffing nodig, voor soorten met 'vaste rust- of verblijfplaatsen', zoals spechten en uilen is het hele jaar een ontheffing nodig
	Niet beschermde soorten	Voor alle soorten geldt de zorgplicht

Bestendig beheer en onderhoud wil zeggen, dat de activiteiten bestaan uit de voortzetting van een praktijk die is gericht op behoud van de bestaande situatie.

Gedragscode Amsterdam

Begin 2010 is de 'Amsterdamse gedragscode' goedgekeurd door het voormalige ministerie van LNV. De gedragscode is geldig vanaf 18 december 2009 tot en met 18 december 2016. In de gedragscode zijn voorzorgsmaatregelen beschreven die erop gericht zijn de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten die binnen haar gemeentegrenzen voorkomen, bij het uitvoeren van werkzaamheden te handhaven dan wel te versterken. De gedragscode kan worden toegepast bij bestendig beheer en onderhoud. Voor soorten uit Tabel 2 en deels Tabel 3 is bij naleving van de gedragscode geen ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

Met ingang van 2016 zal naar alle waarschijnlijkheid de nieuwe Natuurwet/ Wet Natuurbescherming inwerking treden. Dit betreft een integratie en naar zeggen vereenvoudiging van de huidige natuurwetgeving (Natuurbeschermingswet 1998, Flora- en faunawet 2002, Boswet 1961). Vergunnings- en ontheffingstrajecten worden geïntegreerd in de nieuwe Omgevingswet, welke naar alle waarschijnlijkheid in 2018 in werking zal treden.

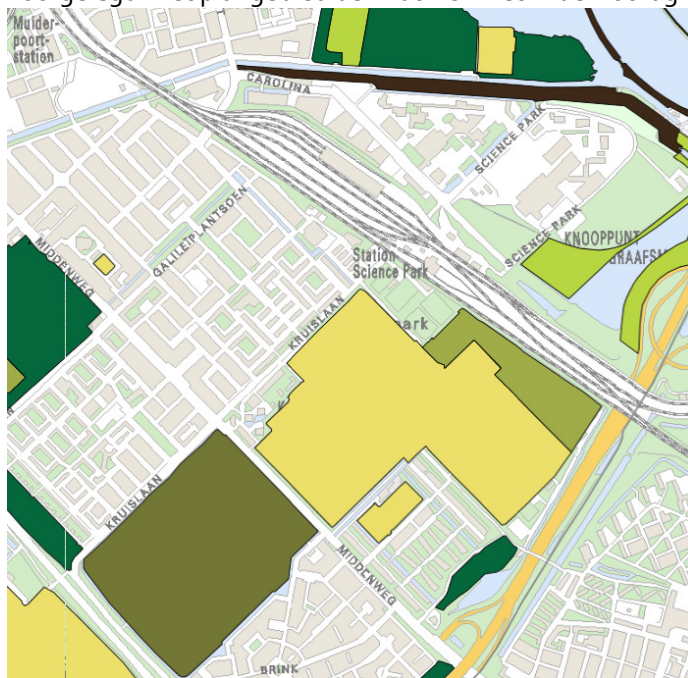
4.2 Beleidskader

Ecologische Hoofdstructuur: Rijks- en Provinciaal beleid

De (P)EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. De Provincie heeft de EHS-opgave verder uitgewerkt. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de (P)EHS dient volgens in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte vastgelegde regels gecompenseerd te worden. Het plangebied bevindt zich niet in de EHS.

Hoofdgroenstructuur: gemeentelijk beleid

In de structuurvisie van de gemeente Amsterdam wordt een aantal groengebieden planologisch beschermd. Functiewijzigingen zijn mogelijk en moeten aan een toetsingscommissie worden voorgelegd. Het plangebied bevindt zich niet in de Hoofdgroenstructuur.

Overzichtskartaal Hoofdgroenstructuur (Structuurvisie Amsterdam)

Soorten van de Rode Lijsten

Eens per tien jaar worden er door het rijk Rode Lijsten opgesteld (een vorm van beleid). Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk achteruitgaan. Voor het Ministerie van ELI zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode Lijstsoorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Er zijn geen soorten van de rode lijst waargenomen in het plangebied.

De beoogde ontwikkelingen voor het Archimedesplantsoen conflicteren niet met het bovenstaande beleid.

5. Inventarisatie

Voor de quickscan is gebruik gemaakt van actuele flora- en faunagegevens uit de Ecologische Atlas van Amsterdam en de NDFF en kennis van de locatie. Een veldverkenning heeft plaatsgevonden op 18 november 2015. Met behulp van deze actuele gegevens en aanwezige biotopen zijn de volgende conclusies getrokken:

- De bomen in het plangebied zijn, vanwege het ontbreken aan holtes en loszittende schors, ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Tevens vormen de te kappen bomen geen potentiële vliegroute en/of essentieel foerageergebied. Daarvoor is het oppervlak te minimaal.
- Daarnaast is gekeken naar verblijfplaatsen van algemene vogelsoorten en van vogels waarvan het nest het gehele jaar rond is beschermd. Er zijn geen nesten waargenomen van vogels die het gehele jaar rond zijn beschermd. In een van de bomen is wel nestmateriaal aangetroffen van vermoedelijk een houtduif (zie hiervoor de onderstaande afbeelding).

Nest van een houtduif

Dit nest is, mits in gebruik, slechts in de broedperiode (maart- augustus) beschermd. Het aanwezige struweel (hoofdzakelijk braam) is geschikt als broedbiotoop voor bijvoorbeeld de heggemus, merel, winterkoning en dient daarom eveneens buiten het broedseizoen te worden verwijderd.

De nesten zijn gedurende de broedtijd (maart-augustus) beschermd maar daarbuiten niet. Ontheffing voor broedende vogels wordt niet verleend, omdat het in de regel goed mogelijk is om verontrusting in het broedseizoen te voorkomen.

- Onder en tussen het struweel zijn mogelijk hollen van konijnen aanwezig. Dit is niet goed zichtbaar vanwege het compacte struweel. Voor ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling voor ontheffing maar de Zorgplicht dient wel te worden gehanteerd:

Uitvoering in geschikte periode - De meeste jongen van konijnen worden geboren tussen februari en augustus. Afhankelijk van het voedselaanbod en de weersomstandigheden kunnen ook jaarrond konijnen geboren worden. Het is raadzaam om (ter hoogte van het

braamstruweel) buiten de periode februari- augustus met grondwerkzaamheden aan de slag te gaan. Dit overlapt het broedseizoen van de vogels dus dat valt goed samen.

Verjagen konijnen – Als er tijdens de verwijdering van het struweel burchten worden aangetroffen dan dienen voor vernietiging hiervan de aanwezige konijnen te worden verjaagd. Dit kan door voorafgaand aan de werkzaamheden de konijnenburchten voorzichtig te ontgraven of konijnen te verjagen door middel van fretteren. Dit dient te worden begeleid door een ecooloog.

- Verder zijn er geen beschermde plantensoorten waargenomen. Deze worden hier ook niet verwacht.

6. Conclusie

In het plangebied zijn (in deze tijd van het jaar) geen beschermde plantensoorten waargenomen. Deze worden hier ook niet verwacht.

Tevens is gekeken naar potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen in de te kappen bomen. Omdat de bomen hiervoor niet geschikt zijn; geen holtes en loszittende schors, worden deze hier niet verwacht. Tevens vormen de te kappen bomen geen potentiële vliegrouete en/of essentieel foerageergebied. Vervolgonderzoek naar vleermuisverblijfplaatsen is daarom niet nodig.

Daarnaast is gekeken naar (potentiele)verblijfplaatsen van algemene vogelsoorten en van vogels waarvan het nest het gehele jaar rond is beschermd. Er zijn geen nesten waargenomen van vogels die het gehele jaar rond zijn beschermd. In een van de bomen is wel nestmateriaal aangetroffen van vermoedelijk een houtduif. Dit nest is, mits in gebruik, slechts in de broedperiode (maart-augustus) beschermd. Het struweel (hoofdzakelijk braam) is geschikt als broedbiotoop voor bijvoorbeeld de heggemus, merel, winterkoning en dient daarom eveneens buiten het broedseizoen te worden verwijderd.

Onder en tussen het struweel zijn mogelijk holen van konijnen aanwezig. Voor ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling voor ontheffing maar de Zorgplicht dient wel te worden gehanteerd.

Indien het nest van de houtduif en het braamstruweel ongemoeid blijft tijdens (broed)gebruik is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet niet nodig voor de beoogde ontwikkelingen.

7. Kansen

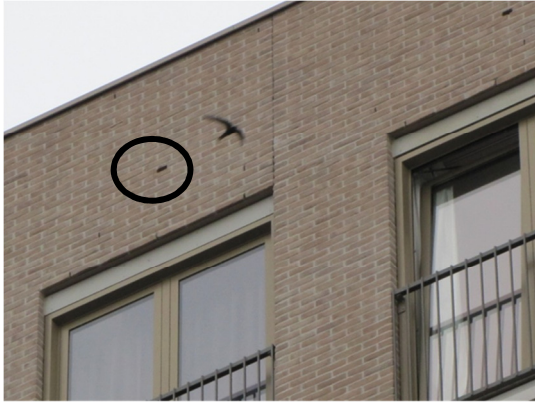
Broedgelegenheid voor vogels

De huismus en de gierwaluw zijn koloniebroeders, broeden binnen het stedelijke gebied en zijn afhankelijk van goede 'vaste' nestplaatsen.

De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar. Speciale nestkast stenen kunnen vrij gemakkelijk in het toekomstige ontwerp van de geplande nieuwbouw worden ingepast en de kosten zijn minimaal. Op de onderstaande afbeeldingen zijn voorbeelden van nestkasten voor de gierwaluw en de huismus weergegeven. De nestkasten kunnen worden geïntegreerd in de gevels en kunnen zichtbaar of onzichtbaar worden ingepast.

Zichtbare mussenkasten

Vrijwel onzichtbare gierzwaluwkasten

Belangrijk is dat de nestkasten niet in de volle zon geplaatst worden aan de noordoostzijde van de gevels. Dit geldt voor zowel de gierzwaluw als voor de huismus. Gierzwaluwen hebben ook zeker een vrije val nodig van minstens drie meter. Kasten of inbouw dienen daarom bij voorkeur op een hoek of op de kops kant van het gebouw te worden aangebracht.

Verder zijn beide soorten vogels koloniebroeders dus per wooneenheid dienen per soort vijf nestkasten te worden gerealiseerd.

Zie <http://www.checklistgroenbouwen.nl> voor meer informatie.

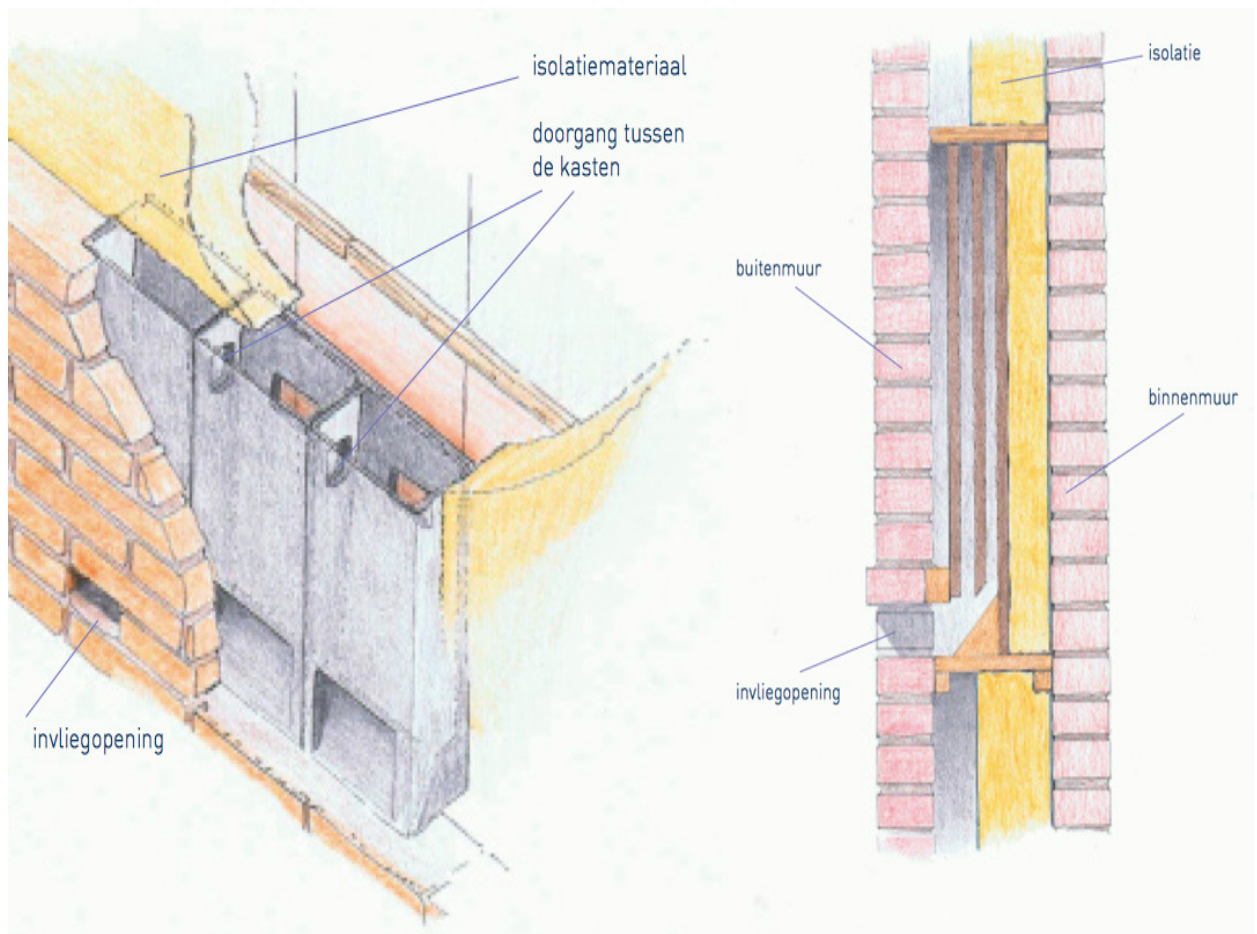
Verblijfplaatsen voor vleermuizen

Ook voor vleermuizen kunnen voorzieningen worden ingepast. De beste methode is het in metselen van speciale vleermuisstenen in de spuwmuur (hiervoor is ruimte opgenomen in het Bouwbesluit) zodat het gebouw zowel in de zomer als winter verblijfplaatsen biedt. Uit onderzoek is gebleken dat de inbouw van dit soort voorzieningen de isolatiewaarde van de spouw ten goede komt (bron: Zoogdiervereniging Nederland).

Voorzieningen kunnen zichtbaar maar ook vrijwel onzichtbaar (op minstens drie meter hoogte) worden ingepast in of aan de zuidwest zijde van de gevel.

Zichtbare en vrijwel onzichtbare (ingemetselde) vleermuiskasten

Technische informatie voor het inpassen van vleermuiskasten in een spouwmuur

Uitgebreide informatie over voorzieningen voor stedelijke vleermuizen is te vinden in de door de Zoogdiervereniging uitgegeven brochure 'Vleermuisvriendelijk bouwen'.

(<http://www.zoogdiervereniging.nl/sites/default/files/imce/nieuwewebsite/Zoogdiersoorten/Vleermuis%20algemeen/downloads/Brochure%20Vleermuisvriendelijk%20Bouwen%20%28%29.pdf>).

Horizontaal en verticaal groen

Groene daken in de vorm van een sedumdak (kruidlaag) of een intensief dak (met inheemse bomen en struiken) hebben behalve een ecologische waarde ook een waterbufferende en een isolerende waarde. Beide type daken, dus ook extensieve (sedum) daken zijn goed voor insecten en dragen bij aan de Bijenvriendelijk stad (een motie die unaniem is aangenomen door het college van B&W).

De insecten worden weer gegeten door vleermuizen en vogels dus zodoende draagt het bij aan het gehele ecosysteem.

Toepassing van verticaal groen, in de vorm van klimop, wilde wingerd e.d. of echte gevarieerde groene muren dragen bij aan vrijwel dezelfde factoren. Bovendien vinden vogels hierin hun nestgelegenheid. Het Mercatorzwembad in Amsterdam-West is een mooi voorbeeld waar zowel horizontaal als verticaal groen is toegepast.

Verticaal groen (Patrick le Blanc)

Horizontaal en verticaal groen op het Mercatorbad

Voor beide groenstructuren is het van belang dat er inheemse planten, bomen en struiken worden gebruikt.